

12.. december 2013

Pogosta vprašanja in odgovori o reorganizaciji slovenskega bančnega sistema

I. REZULTATI STRESNIH TESTOV (ST) IN UPORABLJENA METODOLOGIJA 5

- 1. Kaj se bo v bankah, ki so slabo prestale skrbne preglede, zgodilo z vlogami običajnih varčevalcev? So njihove vloge varne? 5**
- 2. Zakaj so bili potrebni dodatni zunanji pregled kakovosti sredstev bank (AQR) in stresni testi (ST)? 5**
- 3. Zakaj so bile izbrane ravno te svetovalne družbe? 5**
- 4. Kdo jih je izbral? 5**
- 5. Kakšna je cena pregledov? 5**
- 6. Kaj je bila njihova naloga? 6**
- 7. Kdo je nadzoroval potek skrbnih pregledov? 6**
- 8. Kdo vse je sodeloval v procesu izvedbe pregleda kakovosti sredstev in stresnih testih? 6**
- 9. So imele domače oblasti in institucije (MF, BS...) vpliv na proces? So aktivno sodelovale? 6**
- 10. Kaj nam povedo stresni testi? 6**
- 11. Kako so pregledi AQR in stresni testi povezani? 6**
- 12. Kaj pomeni vrzel v bančnem sistemu? 6**
- 13. Ali primanjkljaj (potreba po kapitalu) v bančnem sistemu pomeni, da se bo zaprla še kakšna banka? 7**
- 14. Kaj so glavni zaključki izvedenih stresnih testov? 7**
- 15. Ali rezultati pomenijo, da slovenski bančni sistem ne bo posloval pozitivno v naslednjih treh/petih letih? 7**
- 16. Kako bodo rezultati stresnih testov vplivali na kreditiranje bank? 7**
- 17. Kako dolgo časovno obdobje zajemajo stresni testi? Zakaj ste se odločili za takšno obdobje? 7**
- 18. Kdo je definiral makroekonomske scenarije? 7**
- 19. Kako razumni so scenariji in hipoteze, uporabljene v stresnih testih? 7**
- 20. Kakšna je verjetnost, da se kateri izmed scenarijev dejansko tudi zgodi? 8**
- 21. Kakšna je razlika med »bottom-up« in »top-down« pregledom oz. stresnim testom? 8**
- 22. Kateri del portfelja bank je bil vključen v stresne teste? 8**
- 23. Kako so stresni testi upoštevali trende in obnašanje/odzivanje slovenskega gospodarstva? 8**

24.	Katere predpostavke oz. kakšni scenariji so bili uporabljeni pri stresnih testih?	8
25.	Kdo zagotavlja, da so vhodni podatki pregleda kakovosti sredstev res pravi?	8
26.	Bodo mednarodna skupnost in institucije (EK, ECB, EBA, IMF...) priznale rezultate teh stresnih testov?	8
27.	Ali tudi sama Banka Slovenije opravlja take preglede?	9
28.	Zakaj niso dovolj stresni testi, opravljeni v preteklih letih? Zakaj smo potrebovali dodatne?	9
29.	Kakšne pa so razlike med rezultati testov, ki jih je opravila BS in pravkar končanimi?	9
30.	Zakaj mora slovenski bančni sistem skozi proces prestrukturiranja, ki ga vodijo mednarodne institucije?	9
31.	Ali bodo podobne teste opravljali tudi v drugih državah?	9
32.	Ali bo celotna uporabljena metodologija objavljena in predstavljena?	9
33.	Kako se je zagotovila enaka obravnava vseh bank pri izvedbi stresnih testov?	9
34.	Katere banke so bile zajete v AQR in ST?	9
35.	Zakaj niso bile vključene vse banke v Sloveniji?	10
36.	Kdo določa končni obseg potrebne dokapitalizacije?	10
37.	Kaj rezultati pomenijo za lastnike hibridnih instrumentov (lastnike podrejenih obveznic...)?	10
II.	KRATKOROČNI UKREPI	10
38.	Kaj se bo zgodilo z bankami po skrbnem pregledu?	10
39.	Glede na rezultate stresnih testov, kakšne so/bodo posledice za banke?	10
40.	Kaj so naslednji koraki za posamezne banke/skupine bank?	11
41.	Kako je potekal proces prestrukturiranja bank do sedaj in, kako bo naprej?	11
42.	Koliko bo stala sanacija bank?	11
43.	V katerih primerih bo potrebna državna pomoč/dokapitalizacija?	12
44.	Se bomo za potrebe dokapitalizacije ponovno zadolžili?	12
45.	Kje bo država dobila denar za dokapitalizacijo? Bo to denar davkoplačevalcev?	12
46.	Bodo morale banke zagotoviti kapital glede na osnovni (ugodni) ali črni (neugodni) scenarij? Zakaj?	12
47.	Kateri pogoji bodo morali biti izpolnjeni, da bi banka dobila državno pomoč / dokapitalizacijo?	13
48.	Ali so potrebe bank po kapitalu enake znesku dokapitalizacije? Če ne, v čem je razlika?	13

49.	Kaj je delala Banka Slovenija vsa ta leta, da so bili sedaj potrebni tuji strokovnjaki, da so ugotovili, da poslovanje bank ni bilo ustrezno?	13
50.	Zakaj Banka Slovenije ni sama začela s skrbnimi pregledi posameznih bank (ko se je izkazalo, da se bo finančna kriza zaradi podhranjenosti bank in zadolženosti privatnega sektorja nadaljevala)?	13
51.	Način dokapitalizacije bank	14
III. DOLGOROČNI UKREPI ZA PREPREČEVANJE PONOVIŠTVA STANJA		14
52.	Kako bosta Banka Slovenije in ministrstvo za finance zagotovila, da se stanje ne bi ponovilo?	14
53.	Predvidevate sprejem/noveliranje zakonodaje?	15
54.	Kakšno vlogo imata Zakon o slovenskem državnem holdingu in upravljanje bank v državni lasti v procesu sanacije bančnega sistema?	16
55.	Ali nameravate prodati banke v državni lasti?	16
56.	Kako bo DUTB upravljala s prenesenimi sredstvi oziroma slabimi terjatvami?	16
57.	Kako se razporejajo terjatve bank? V katere skupine in kaj posamezna skupina pomeni?	17
IV. ODGOVORNOST		17
58.	Ali je Banka Slovenije pri bankah, ki so bile deležne pregleda kakovosti sredstev ter stresnih testov, ugotovila kakršnekoli nepravilnosti oziroma nezakonita dejanja?	17
59.	Če da, kako boste ukrepali?	17
60.	Kaj pa v ostalih bankah?	18
61.	Katere nadzorne ukrepe bo uvedla Banka Slovenije po objavi rezultatov AQR in ST?	18
62.	Ali je Banka Slovenije že ukrepala? Ali je podala kakšne ovadbe? Koliko?	18
63.	Boste razkrili ugotovljene nepravilnosti, nezakonitosti v NLB, NKBM, Abanki?	19
64.	Ali boste zahtevali, da se pred dokapitalizacijo razčistijo in pojasnijo sumljive transakcije/posli/krediti?	19

I. REZULTATI STRESNIH TESTOV (ST) IN UPORABLJENA METODOLOGIJA

1. Kaj se bo v bankah, ki so slabo prestale skrbne preglede, zgodilo z vlogami običajnih varčevalcev? So njihove vloge varne?

Depoziti varčevalcev v bankah so popolnoma varni. Poslovanje vseh bank bo tudi po objavi rezultatov stresnih testov normalno. Pri bankah, ki bodo na podlagi stresnih testov izkazovale slabe rezultate, bodo pravočasno sprejeti in izvedeni vsi potrebni ukrepi, da se zagotovi nemoteno in uspešno poslovanje bank. Ob tem pa velja še pojasnilo, da so vloge do 100.000 EUR v primeru stečaja banke zajamčene v skladu z zakonom, ki ureja bančništvo, in zanje jamčijo banke v Republiki Sloveniji oziroma Republika Slovenija. Iz jamstva so v primeru stečaja banke v celoti izvzete le vloge drugih bank, države in oseb, ki so posredni ali neposredni uporabniki državnega ali občinskega proračuna, delničarjev banke, ki presegajo 5% delež, vloge pravnih oseb, ki so podrejene družbe banke, vloge pravnih oseb, ki ustrezajo merilom srednje ali velike gospodarske družbe ter vloge kolektivnih naložbenih podjetij.

2. Zakaj so bili potrebni dodatni zunanji pregled kakovosti sredstev bank (AQR) in stresni testi (ST)?

Špekulacije o višini stroška dokapitalizacije bank v Sloveniji trajajo že nekaj let. Zato in zaradi priporočila EC v okviru priporočil ukrepov za zmanjševanje strukturnih neravnovesij v Sloveniji sta se Banka Slovenije in Vlada RS, s ciljem zagotavljanja izvajanja ukrepov za zagotavljanje finančne stabilnosti, odločili za skrben pregled bančnega sektorja. Za zagotovitev neodvisne ocene stanja so bili na osnovi priporočila EC najeti zunanji svetovalci z izkušnjami izvedbe ocen tudi v drugih državah članicah EU. Izkušeni neodvisni svetovalci, ki so opravljali preglede kakovosti aktive bank (AQR) in ST, s svojo kredibilnostjo in preglednostjo pripomorejo k relativno natančni oceni višine slabih posojil v bankah ter vrednosti zastavljenega premoženja in oceni poslabšanja stanja v bančnem sistemu pod pogoji nadaljnjih neugodnih šokov v gospodarstvu ter potreb po dodatnih dokapitalizacijah bank. Ti postopki v državah EU/Evropske unije niso nič novega. Nasprotno, vse evropske države bodo prihodnje leto morale v podoben postopek ocenjevanja kakovosti aktive (AQR) in v stresne teste (ST), z namenom priskrbeti natančno sliko o stanju v evropskem bančnem sistemu. V Sloveniji smo ravno zaradi načina sanacije državnih bank – ki ga bomo opravili preko Družbe za upravljanje s terjatvami bank (DUTB) – to morali narediti prej, kar pa bo dobro izhodišče za izvedbo pregleda, ki bo prihodnje leto izveden še enkrat, vendar na manjšem delu bančnega sistema (tri največje banke). To so pravila, ki so bila sprejeta maja 2004, ko je Slovenija vstopila v EU, in januarja 2007, ko je uvedla evro.

3. Zakaj so bile izbrane ravno te svetovalne družbe?

Te družbe so bile izbrane, ker imajo na področju, na katerem svetujejo, najboljše izkušnje. Skrbne preglede bančnega sistema so opravljali tudi v Španiji in na Irskem ter na Portugalskem in jih bodo v letu 2014 predvidoma izvajali v vseh državah evroobmočja, ob vzpostavitvi enotnega nadzornega mehanizma pod okriljem ECB.

4. Kdo jih je izbral?

Obseg, pogoje in izvajalca skrbnega pregleda aktive banke in stresnih testov je določila medresorska komisija (imenovana s strani vlade na podlagi zakona, ki ureja ukrepe RS za krepitev stabilnosti bank – ZUKSB in je sestavljena iz predstavnikov BS, ministrstva za finance, ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo in kabineta predsednika vlade) po posvetovanju z Evropsko komisijo (EK), Evropsko centralno banko (ECB) in Evropskim bančnim organom (EBA).

5. Kakšna je cena pregledov?

Naročnik pregleda kakovosti sredstev (AQR) za sedem bank in izvedbe stresnih testov za vseh deset bank je Banka Slovenije, ki krije tudi stroške. Banke, vključene v ukrepe po ZUKSB (3 banke), same

krijejo stroške pregleda kakovosti sredstev, stroške stresnih testov teh bank pa krije Banka Slovenije. Ta je z izvajalci stresnih testov ("bottom-up" in "top-down"), sklenila štiri pogodbe, vključujoč dve z izvajalci pregleda kakovosti sredstev bank (AQR), ki zajemata tudi področje cenitve nepremičnin. Skupna pogodbeno vrednost vseh pogodb je 21 milijonov evrov.

6. Kaj je bila njihova naloga?

Pregled AQR zajema preverjanje popolnosti in celovitosti podatkov, pregled posameznih kreditov in vrednosti zavarovanj ter identifikacijo ustreznosti oblikovanih oslabitev. Cilj izvedbe stresnih testov je ocena morebitnih potreb po kapitalu v razmerah osnovnega scenarija (bolj ugoden) in neugodnega scenarija (oz. scenarija izrazito povečanih makroekonomskih neravnovesij) za triletno projekcijsko obdobje, od leta 2013 do leta 2015.

7. Kdo je nadzoroval potek skrbnih pregledov?

Izvedbo stresnih testov in AQR je nadzoroval Usmerjevalni odbor, ki so ga sestavljali Banka Slovenije, ministrstvo za finance in opazovalci iz Evropske komisije, Evropske centralne banke in Evropskega bančnega organa (EBA).

8. Kdo vse je sodeloval v procesu izvedbe pregleda kakovosti sredstev in stresnih testih?

Oblikovana je bil reprezentativen vzorec desetih bank, ki pokrije 70% bančnega sistema in tudi različne strukture, kot so npr.: domače in tuje banke, velike, srednje in majhne banke. Nabor 10 bank je bil dogovorjen v sodelovanju z Evropsko Komisijo in Evropsko centralno banko. V pregled so bile poleg treh sistemsko pomembnih bank (NLB, Nove KBM in Abanke), na osnovi določenih kriterijev vključene še Banka Celje, Gorenjska banka, Probanka, Factor banka, UniCredit Banka Slovenija, Hypo Alpe Adria Bank in Raiffeisen banka.

9. So imele domače oblasti in institucije (MF, BS...) vpliv na proces? So aktivno sodelovale?

Izvedbo stresnih testov in AQR je nadzoroval Usmerjevalni odbor, ki so ga sestavljali Banka Slovenije, ministrstvo za finance in opazovalci iz Evropske komisije, Evropske centralne banke in Evropskega bančnega organa. Vsi so aktivno sodelovali v procesu.

10. Kaj nam povedo stresni testi?

S stresnimi testi (ST) se ugotavlja, ali so banke sposobne opravljati svoje dejavnosti in za to ohraniti dovoljšen obseg kapitala, četudi bi se razmere (predvsem gospodarske, gibanje BDP, gospodarska rast, zaposlovanje) bistveno poslabšale.

11. Kako so pregledi AQR in stresni testi povezani?

Temeljni cilji pregleda kakovosti sredstev (AQR) v bankah so bili:

- spoznati sestavo kreditnega portfelja in njegovo kakovost,
- oceniti pravilnost kategorizacije sredstev (slaba/dobra posojila) in potrebo po dodatnih prilagoditvah,
- rezultati pregleda kakovosti sredstev (AQR) služijo kot vhodni podatki za "bottom-up" stresne teste pri izračunu kapitalskega primanjkljaja/presežka bank v scenarijih različnega gibanja gospodarskih razmer.

Pregledi AQR in stresni testi so povezani preko dveh rezultatov:

- pregleda posameznih kreditnih map (temelji na vzorcih), ki vsebujejo informacije o dolžniku, njegovih poslih in pripadajočih zavarovanjih;
- cenitve velikega deleža nepremičnin v portfeljih bank.

S temi rezultati so izvajalci stresnih testov prilagodili model za napovedovanje izgub.

12. Kaj pomeni vrzel v bančnem sistemu?

Z vrzeljo je mišljen obseg ocenjenega primanjkljaja kapitala v bankah, ki so zajete v skrbnem pregledu (reprezentativen vzorec – t.j. 70 % bančnega sektorja). Rezultati ne zajemajo bank, ki v stresne teste niso bile vključene, in morebitnega primanjkljaja kapitala pri njih.

13. Ali primanjkljaj (potreba po kapitalu) v bančnem sistemu pomeni, da se bo zaprla še kakšna banka?

Kapitalski primanjkljaj je ocenjen v pogojih neugodnega gospodarskega scenarija, ki je sicer možen, a malo verjeten. Rezultati stresnih testov ne pomenijo avtomatično, da bo za banke z večjim kapitalskim primanjkljajem sprožen stečaj ali njihovo zaprtje, ampak pomeni, da morajo lastniki teh bank zagotoviti dodaten kapital, da bodo banke lahko zagotavljale nadaljnje kreditiranje tudi v poslabšanih gospodarskih razmerah.

14. Kaj so glavni zaključki izvedenih stresnih testov?

Glavni rezultat stresnih testov je ugotovljeni primanjkljaj kapitala v obravnavanih bankah, ki bi bil potreben v primeru uresničitve negativnega gospodarskega scenarija v letih 2013 do 2015.

15. Ali rezultati pomenijo, da slovenski bančni sistem ne bo posloval pozitivno v naslednjih treh/petih letih?

Poslovni izid bank je bil v zadnjih letih v največji meri opredeljen z visokim oblikovanjem oslabitev na slaba posojila/terjatve bank. S pregledom kakovosti portfelja so bile ugotovljene dodatne slabe terjatve v bankah, kar bo v relativno kratkem času zahtevalo dodatne oslabitve, kar povzroča negativni poslovni izid. Posledica tega je, da te nove slabitve ne bodo tako močno bremenile poslovnih rezultatov in kapitala bank v prihodnjih letih.

16. Kako bodo rezultati stresnih testov vplivali na kreditiranje bank?

Predvidevamo, da bodo dokapitalizacije, ki bodo sledile rezultatom stresnih testov, ugodno vplivale na bodoče kreditiranje gospodarstva. Pregled kakovosti portfelja bank in izvedba stresnih testov sta bila zahtevana s strani evropskih inštitucij, kot obvezen pogoj pred prenosom terjatev na Družbo za upravljanje s slabimi terjatvami bank (DUTB). Z identificiranjem vseh slabih terjatev v bankah in njihovo (delno) zamenjavo za obveznice države, se bodo bančni portfelji razbremenili. Čiščenje portfeljev in dokapitalizacija bank lahko prispevajo k vrnitvi zaupanja finančnih vlagateljev in olajšanemu dostopu do finančnih virov v tujini, kar bo povečalo možnosti za kreditiranje gospodarstva in znižalo višino stroška zadolževanja bankam in celotnemu gospodarstvu.

17. Kako dolgo časovno obdobje zajemajo stresni testi? Zakaj ste se odločili za takšno obdobje?

Stresni testi zajemajo obdobje treh let, od leta 2013 do konca leta 2015. Triletno obdobje je bilo uporabljeno tudi v stresnih testih v Španiji in bo predvidoma uporabljeno tudi v okviru ocenjevanja stanja evropskega bančnega sistema v naslednjem letu.

Uporabljena sta dva makroekonomska scenarija:

- Osnovni ("base") scenarij pomeni najbolj verjetni makroekonomski razvoj do leta 2015.
- Neugodni ("adverse") scenarij pa pomeni nadaljnje močno zaostrovanje slabih ekonomskih razmer v Sloveniji. Neugodni scenarij je namenjen ocenjevanju robustnosti bančnega sistema oziroma sposobnosti ohranjanja stabilnosti v še tako neugodnih razmerah.

18. Kdo je definiral makroekonomske scenarije?

Scenarije sta določila Evropska komisija in ECB.

19. Kako razumni so scenariji in hipoteze, uporabljene v stresnih testih?

Neugodni scenarij je postavljen izrazito konzervativno. Scenarij tako predvideva 9,5% kumulativen padec gospodarske aktivnosti, kar je za 1 odstotno točko več, kot se je BDP skrčil od leta 2009 do leta 2012. Še bolj se konservativnost scenarija odraža v predvidenem padcu potrošnje in investicij.

Zasebna potrošnja z 18% kumulativnim padcem močno presega 2,5 odstotno krčenje med leti 2009 in 2012.

Pri izvajanju stresnih testov so izvajalci pri vseh korakih sledili načelu konzervativnosti.

20. Kakšna je verjetnost, da se kateri izmed scenarijev dejansko tudi zgodi?

Verjetnost uresničitve osnovnega scenarija je visoka. Verjetnost neugodnega scenarija je po definiciji zelo nizka, v primeru Slovenije pa se ta verjetnost dodatno zniža glede na izrazito bolj neugoden scenarij v primerjavi s scenariji, ki so bili uporabljeni v drugih državah z ekonomskimi težavami.

21. Kakšna je razlika med »bottom-up« in »top-down« pregledom oz. stresnim testom?

S stresnimi testi (ST) se ocenijo možne bodoče izgube in kapitalski presežek-primanjkljaj v osnovnem in neugodnem makroekonomskem scenariju.

- T.i. "bottom-up" stresni test oceni izgube na ravni posameznega kreditnega posla banke, ki jo v kasnejših korakih pripelje na sistemsko raven. Ta vrsta testa je na splošno bolj zanesljiva in daje bolj natančne rezultate.
- T.i. "top-down" stresni test izhaja iz bolj agregatnih podatkov na ravni celotnega bančnega sistema in bank brez vpogleda v podrobne podatke o posameznih poslih.

22. Kateri del portfelja bank je bil vključen v stresne teste?

V stresne teste sta bila vključena kreditni portfelj in portfelj vrednostnih papirjev posameznih institucij. Izključene so bile terjatve bank do države, bank in hranilnic.

23. Kako so stresni testi upoštevali trende in obnašanje/odzivanje slovenskega gospodarstva?

Nekatere predpostavke stresnih testov so nastavljene zelo konzervativno in temeljijo na prej ugotovljenih trendih in strukturah v drugih državah, v katerih so stresni testi že bili opravljeni. Omejitveni dejavnik pri izvajanju stresnih testov v Sloveniji so bile tudi prekratke časovne vrste podatkov (prekratka zgodovina) ali nepopolni podatki, kar je lahko pomembno vplivalo na končne rezultate.

24. Katere predpostavke oz. kakšni scenariji so bili uporabljeni pri stresnih testih?

Uporabljena sta dva makroekonomska scenarija. Osnovni ("base") scenarij pomeni najbolj verjetni makroekonomski razvoj do leta 2015. Neugodni ("adverse") scenarij pomeni nadaljnje močno zaostrovanje slabih ekonomskih razmer v Sloveniji. Neugodni scenarij je namenjen ocenjevanju robustnosti bančnega sistema oziroma sposobnosti preživetja v zelo neugodnih razmerah.

Tudi osnovni scenarij je postavljen konzervativno, kar kažejo zadnje napovedi Evropske komisije, ki Sloveniji napovedujejo -1,5% padec v letu 2014 in rast 0,7% v letu 2015, v obeh letih bolj ugodno kot je predvideno v osnovnem scenariju (-1,5% in 0,1%).

Pri izvajanju stresnih testov so izvajalci pri vseh korakih sledili načelu konzervativnosti.

25. Kdo zagotavlja, da so vhodni podatki pregleda kakovosti sredstev res pravi?

Med najpomembnejšimi elementi pregleda kakovosti bančnih sredstev (AQR) je bilo preverjanje skladnosti podatkov (DIV). Cilj je bil presoditi, ali obstajajo kakršnekoli dileme o točnosti bančnih podatkov, ki bi imele lahko za posledico prilagoditve ocene kakovosti bančnih sredstev. Pri tem so se preverjali ključni podatki poročil bank z izvirno dokumentacijo bank. Rezultati tega pregleda pa so bili upoštevani v stresnih testih. Neodvisno presojo kakovosti podatkov so zagotavljali zunanji izvajalci (revizorji, cenilci nepremičnin, izvajalci stresnih testov), celotni proces pa so spremljale mednarodne institucije (ECB, EK, EBA).

26. Bodo mednarodna skupnost in institucije (EK, ECB, EBA, IMF...) priznale rezultate teh stresnih testov?

V celotnem procesu pregleda kakovosti bančne aktive in izvedbe stresnih testov so sodelovale mednarodne institucije, zato je pričakovati, da bodo rezultati testov relevantni tudi zanje.

27. Ali tudi sama Banka Slovenije opravlja take preglede?

Banka Slovenije sicer izvaja stresne teste dvakrat na leto (razen v letu 2013, ko je za izvedbo le-teh najela neodvisne izvajalce), redno pa izvaja tudi pregled kakovosti sredstev, vendar v manjšem obsegu in manj podrobno.

28. Zakaj niso dovolj stresni testi, opravljeni v preteklih letih? Zakaj smo potrebovali dodatne?

Redna praksa nadzora bančnega poslovanja je, da izvaja raznovrstne stresne teste. Gospodarsko okolje se stalno spreminja, zato se z vsako izvedbo stresnih testov na novo opredelijo scenariji, kar pomeni, da se določijo najbolj verjetne spremembe makroekonomskega okolja. Pri tem se ugotavlja, kako se banke/bančni sistem odzivajo na te spremembe. Testirajo se različne izjemne situacije, pri izračunu učinkov scenarijev pa se lahko upošteva vpliv spremembe enega dejavnika naenkrat, ali skupni vpliv več dejavnikov na poslovanje posamezne banke (npr. odzivnost banke na spremembe cen nepremičnin, padec obrestnih mer, zaprt izvoz, poslabšanje kreditnega portfelja, poslabšanje likvidnostnega položaja itd.).

29. Kakšne pa so razlike med rezultati testov, ki jih je opravila BS in pravkar končanimi?

Rezultatov se ne da neposredno primerjati, saj so bili izvedeni ob različnih predpostavkah. Pri pravkar končanih ST so se upoštevale likvidacijske in ne tržne vrednosti nepremičnin, kreditna sposobnost dolžnikov pa se je presojala na podlagi novega standarda EBE, ki sedaj enotno velja za vse države članice EU.

30. Zakaj mora slovenski bančni sistem skozi proces prestrukturiranja, ki ga vodijo mednarodne institucije?

Evropska komisija je morala (v skladu z zakonodajo) povedati svoje mnenje o ustreznosti prenosa slabih terjatev bank na Družbo za upravljanje slabih terjatev (DUTB). Generalni direktorat za konkurenčnost pri EK je proces prenosa pred časom ustavil, da bi se preverila vrednost vseh terjatev, ki so bile predvidene za prenos, da bankam ne bi bila neupravičeno dodeljena nedovoljena državna pomoč. Zato je bilo potrebno pred prenosom na DUTB preveriti kakovost bančne aktive (AQR) in izvesti stresne teste (ST).

31. Ali bodo podobne teste opravljali tudi v drugih državah?

Enotni nadzorni mehanizem (SSM) v evroobmočju naj bi okrepil nadzor nad bančnim sektorjem. Z uvedbo SSM naslednje leto se bodo podobni stresni testi (ST) in pregled kakovosti aktive (AQR) opravili tudi v drugih državah znotraj evroobmočja (130 bank). Vendar ti testi s pravkar končanimi v Sloveniji ne bodo neposredno primerljivi, ker bodo zaradi spreminjanja gospodarskih razmer uporabljene predpostavke gospodarskih gibanj skoraj gotovo drugačne.

32. Ali bo celotna uporabljena metodologija objavljena in predstavljena?

Poročilo o metodologiji je sestavni del končnega (objavljenega) poročila.

33. Kako se je zagotovila enaka obravnava vseh bank pri izvedbi stresnih testov?

Enaka obravnava vseh bank pri izvedbi stresnih testov je bila zagotovljena z uporabo enotne metodologije pri pregledu kakovosti sredstev (AQR) in stresnih testih, kar je bilo urejeno s podpisom dokumenta "Terms of reference" (TOR). Celoten proces izvedbe stresnih testov je bil nadzorovan s strani mednarodnih institucij.

34. Katere banke so bile zajete v AQR in ST?

V pregled kakovosti sredstev (AQR) so bile zajete naslednje banke (10 bank oz. 70% sredstev bančnega sistema): NLB, NKBM, Abanka Vipava, Banka Celje, Gorenjska Banka, Probanka, Factor

Banka, Raiffeisen Banka, Hypo Alpe-Adria-Bank, UniCredit Banka. V stresne teste je bilo vključenih 8 bank (brez Factor banke in Probanke, ki sta od jeseni 2013 v postopku nadzorovanega prenehanja delovanja).

35. Zakaj niso bile vključene vse banke v Sloveniji?

Izvedba AQR in ST zahteva sodelovanje obsežnih finančnih in človeških virov, tako na strani izvajalcev, kot v samih bankah. Zato je Banka Slovenije v sodelovanju z mednarodnimi institucijami določila deset bank na podlagi treh kriterijev:

- deleža tveganju prilagojene aktive (velikost),
- višine kapitalske ustreznosti in
- deleža neplačnikov (slabih posojil).

Banke, izbrane na tej osnovi, predstavljajo reprezentativen vzorec bančnega sistema, zato je iz rezultatov mogoče sklepati o stanju v celotnem bančnem sistemu v Sloveniji. Banke, ki v pregled niso bile vključene, bo v okviru redne nadzorne funkcije pregledala Banka Slovenije.

36. Kdo določa končni obseg potrebne dokapitalizacije?

Obseg dokapitalizacije za posamezno banko določi Banka Slovenije na podlagi izračunov stresnih testov (ST), hkrati z zahtevo po prejemu načrta aktivnosti posamezne banke za dokapitalizacijo. V primeru bank, ki so že prejele državno pomoč (NLB in NKBM) oziroma so zanje zaprosile (Abanka), je Banka Slovenije takoj določila potreben obseg dokapitalizacije, ki jo bo zagotovila Republika Slovenija, po predhodni delitvi bremen med lastnike in imetnike podrejenih finančnih instrumentov..

37. Kaj rezultati pomenijo za lastnike hibridnih instrumentov (lastnike podrejenih obveznic...)?

Banka Slovenije se bo o načinu ukrepanja odločila na podlagi rezultatov za vsako posamezno banko odločila v okviru zakonskih pristojnosti. Pri tem bo upoštevala zlasti sposobnost banke in njenih lastnikov, da v primernem roku zagotovijo ukrepe za stabilnost banke, vključno z dokapitalizacijo banke. Uporaba izrednih ukrepov, ki vključujejo tudi možnost prenehanja ali konverzije podrejenih obveznic banke, je predvidena le kot skrajni ukrep v primeru, ko banka (njeni lastniki) ni sposobna zagotoviti drugih rešitev za sanacijo banke. Hkrati je pogoj za te ukrepe tudi, da bi bilo brez teh ukrepov banki odvzeto dovoljenje za opravljanje bančnih storitev in bi posledični stečaj banke lahko ogrozil stabilnost finančnega sistema. V tem primeru bi bil položaj vseh upnikov te banke, zlasti pa deponentov, bistveno slabši, imetniki podrejenih obveznosti pa v tem primeru najverjetneje sploh ne bi bili poplačani.

II. KRATKOROČNI UKREPI

38. Kaj se bo zgodilo z bankami po skrbnem pregledu?

Na podlagi izvedbe neodvisnega pregleda kakovosti sredstev bank ter izvedbe stresnih testov, bodo znane kapitalske potrebe slovenskega bančnega sistema in posameznih bank, vključenih v omenjeni pregled. V bankah, pri katerih bo ugotovljen primanjkljaj razpoložljivega kapitala glede na kapitalske zahteve, hkrati pa bo glede na njihov izdelan načrt reorganizacije ocenjeno, da se v ustreznem roku lahko vzpostavijo pogoji za njihovo dolgoročno uspešno poslovanje, bodo izvedeni ukrepi za krepitev stabilnosti.

39. Glede na rezultate stresnih testov, kakšne so/bodo posledice za banke?

Banke, za katere bo na podlagi rezultatov stresnih testov ugotovljeno, da kapitalsko niso ustrezne, bodo morale v najkrajšem času pripraviti načrt reorganizacije, ki bo vključeval opis ukrepov za odpravo kapitalske neustreznosti, vključno z ukrepi na podlagi Zakona o ukrepih RS za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB), opredelitev rokov, v katerih se bodo ukrepi izvedli, ter oceno predvidenih stroškov izvedbe teh ukrepov.

40. Kaj so naslednji koraki za posamezne banke/skupine bank?

Odvisno od rezultatov neodvisnega pregleda kakovosti sredstev bank ter izvedenih stresnih testov bodo banke, ki so bile vključene v omenjeni pregled, razvrščene v štiri skupine. V prvi skupini bodo banke, ki bodo tudi po rezultatih stresnih testov izkazovale zadostno kapitalsko ustreznost, brez potrebe po morebitni dokapitalizaciji.

V drugi skupini bodo banke, za katere je bilo že pred izvedbo pregleda znano, da bodo v skladu z ZUKSB deležne državne pomoči (dokapitalizacije). Te banke so že pripravile načrt reorganizacije, ki bo odvisno od rezultatov pregleda dopolnjen, med drugim tudi z ukrepi, ki predvidevajo udeležbo lastnikov in imetnikov podrejenih finančnih instrumentov pri pokritju izgube banke.

V tretji skupini bodo banke, pri katerih bo na podlagi neodvisnega pregleda kakovosti sredstev bank in izvedbe stresnih testov ugotovljen primanjkljaj razpoložljivega kapitala glede na kapitalske zahteve. Tudi te banke bodo morale pripraviti načrt reorganizacije, ki bo vključeval opis ukrepov za odpravo kapitalske neustreznosti. V primeru, da potrebni dodatni kapital ne bodo zagotovili zasebni investitorji, bo tudi tem bankam v skladu s pravili odobrena državna pomoč. Slednje zlasti pomeni, da bodo morali k pokritju izgube banke najprej prispevati delničarji banke ter imetniki podrejenih finančnih instrumentov.

V četrto skupino bodo razvrščene banke, ki so že v postopku nadzorovanega prenehanja poslovanja.

Banke, ki niso bile vključene v omenjene preglede, bodo morale bilance za leto 2013 zaključiti z upoštevanjem metodologije iz pregleda kakovosti sredstev (AQR) ter stresnih testov in v primeru ugotovljenega kapitalskega primanjkljaja le tega ob koncu leta prikazati.

41. Kako je potekal proces prestrukturiranja bank do sedaj in, kako bo naprej?

Vsa dosedanja prestrukturiranja bank, ki so delno v državni lasti, so potekala na način vplačila dodatnega kapitala v banke, pri čemer je sredstva v pretežni meri zagotovila Republika Slovenija v okviru rebalansa proračuna. V primerjavi z dosedanjimi delnimi dokapitalizacijami je bila tokrat pred izvedbo ukrepov za zagotavljanje stabilnosti bank izvedena celovita in neodvisna ocena kapitalskih potreb, kar bo pripomoglo k večjemu zaupanju finančnih trgov.

V letu 2012 je bil tudi sprejet Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB), z namenom ohranitve stabilnosti finančnega sistema v Republiki Sloveniji. Ukrepi, ki jih predvideva ZUKSB, bodo uporabljeni tudi v okviru sedanje sanacije bančnega sistema, nanašajo pa se na odkup oziroma odplačni prevzem premoženja banke, poročstva države za krepitev stabilnosti bank, in na povečanje osnovnega kapitala ter vplačila drugih kapitalskih instrumentov, ki jih izda banka in se v skladu z zakonom, ki ureja bančništvo, upoštevajo pri izračunu temeljnega kapitala banke. Z nedavno spremembo zakona, ki ureja bančništvo, bodo morali v primeru prestrukturiranja banke k pokritju bančnih izgub najprej v celoti prispevati delničarji banke in imetniki podrejenih finančnih instrumentov, zaradi česar bo v prihodnje manjša potreba po državni pomoči. Predvideva se tudi postopni umik države iz neposrednega lastništva bank, kar bo dodatno zmanjšalo verjetnost, da bo pri morebitnih nadaljnjih prestrukturiranih bank morala sodelovati tudi Republika Slovenija.

42. Koliko bo stala sanacija bank?

Cena sanacije bančnega sistema temelji na rezultatih stresnih testov, na podlagi katerih je ugotovljen primanjkljaj razpoložljivega kapitala glede na kapitalske zahteve. ZUKSB za krepitev stabilnosti bank predvideva več ukrepov, ki imajo različne finančne posledice za proračun Republike Slovenije. Poleg tega bodo morali k pokritju morebitnih bančnih izgub najprej v celoti prispevati delničarji banke ter imetniki podrejenih finančnih instrumentov, zaradi česar bodo potrebna proračunska sredstva za sanacijo bančnega sistema nižja, kot bi bila sicer.

Ko bo znan potreben obseg dokapitalizacije bank, bo potrebna hitra dokapitalizacija, ki bo preprečila razraščanje nezaupanja v bančni sektor. Za hitro dokapitalizacijo mora biti na razpolago dovolj sredstev in obstajati mora jasna pravna podlaga za njihovo uporabo oziroma pridobitev. To prožnost si je Republika Slovenija zagotovila s sprejemom novele Zakona o javnih financah, ki za namen izvedbe ukrepov omogoča:

- dodatno zadolžitev,
- razporeditev obstoječih sredstev brez predhodnega rebalansa proračuna in
- dokapitalizacijo s stvarnim vložkom.

Eden izmed ukrepov za zagotavljanje stabilnosti bank, je tudi ukrep prenosa slabih terjatev na DUTB. Za financiranje odkupov terjatev bank, ki se za namen prenosa vrednotijo po realni ekonomski vrednosti, bo DUTB izdal obveznice s poroštvom države. S strokovnim upravljanjem prenesenih sredstev in primerno oceno vrednosti ob prenosu se pričakuje, da bo celotna oziroma večji del zadolžitve povrnjen.

43. V katerih primerih bo potrebna državna pomoč/dokapitalizacija?

Banka, pri kateri bo na podlagi rezultatov stresnih testov ugotovljen primanjkljaj razpoložljivega kapitala glede na kapitalske zahteve, bo dolžna pripraviti načrt reorganizacije. Del takega načrta so lahko tudi ukrepi, kot jih predvideva ZUKSB, in pomenijo državno pomoč. Banka je primerna za izvedbo teh ukrepov, če je iz načrta reorganizacije razvidno, da bo v prihodnosti zmožna samostojno poslovati, brez nadaljnjih državnih pomoči. Če banka ni zmožna samostojnega poslovanja, se lahko ukrepi na podlagi ZUKSB izvedejo za namen nadzorovane likvidacije.

O uporabi ukrepov, ki jih predvideva ZUKSB, odloči Vlada Republike Slovenije, ob upoštevanju pomena zadevne banke za finančno stabilnost, bremena tveganih postavk za samo banko, nujnosti ukrepov zaradi zagotavljanja kapitalske trdnosti banke ter najučinkovitejše in ekonomične porabe sredstev Sklada za stabilnost bank, s katerim razpolaga DUTB. Vlada Republike Slovenije omenjeno odločitev sprejme na predlog medresorske komisije iz 20. člena ZUKSB.

44. Se bomo za potrebe dokapitalizacije ponovno zadolžili?

V zvezi s trenutnim procesom krepitve in prestrukturiranja bančnega sistema ocenjujemo, da dodatna zadolžitev za izvedbo ukrepov, ki jih določa ZUKSB, ne bo potrebna. V primeru dokapitalizacije bank z obveznicami, pa se bo povečal javni dolg. Prav tako se bo javni dolg povečal z izdajo obveznice DUTB, za katero jamči država.

45. Kje bo država dobila denar za dokapitalizacijo? Bo to denar davkoplačevalcev?

Glavnino virov sredstev za izvedbo ukrepov, ki jih določa ZUKSB (npr. za povečanje osnovnega kapitala banke), predstavljajo depoziti Republike Slovenije v poslovnih bankah ter sredstva iz naslova izdanih obveznic Republike Slovenije. Sredstva države bodo v določeni meri povrnjena s prodajo deležev v bankah.

46. Bodo morale banke zagotoviti kapital glede na osnovni (ugodni) ali črni (neugodni) scenarij? Zakaj?

Cilj stresnih testov je oceniti potencialne kapitalske potrebe slovenskega bančnega sistema in posameznih bank v razmerah osnovnega (ugodnega) in črnega (neugodnega) scenarija. Banke bodo morale zagotoviti morebitni primanjkljaj razpoložljivega kapitala na osnovi neugodnega scenarija, ki predpostavlja nadaljnje poslabšanje makroekonomskih razmer v Sloveniji. Razlog za uporabo tega scenarija je v robustni in zanesljivi oceni slovenskega bančnega sistema v neugodnih, sicer hipotetičnih, razmerah.

47. Kateri pogoji bodo morali biti izpolnjeni, da bi banka dobila državno pomoč / dokapitalizacijo?

Ukrepi Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank kot tudi pogoji za njihovo odobritev so določeni v ZUKSB. Ukrepi, namenjeni doseganju krepitev stabilnosti bank, so odkup oziroma odplačni prevzem premoženja banke, poročstva države za krepitev stabilnosti bank in povečanje osnovnega kapitala bank ter vplačila drugih kapitalskih instrumentov, ki jih izda banka in se v skladu z zakonom, ki ureja bančništvo, upoštevajo pri izračunu temeljnega kapitala banke. Kot rečeno, o uporabi teh ukrepov odloči Vlada Republike Slovenije, ob upoštevanju pomena zadevne banke za finančno stabilnost, bremena tveganih postavk za samo banko, nujnosti ukrepov zaradi zagotavljanja kapitalske trdnosti banke ter najučinkovitejše in ekonomične porabe sredstev. Poleg tega je treba upoštevati tudi nova pravila Evropske komisije o dopustnosti državne pomoči bankam v težavah, ki veljajo od 1. avgusta 2013, in določajo, da državna pomoč ne sme biti dodeljena, dokler lastniški kapital, hibridni kapital in podrejeni dolžniški instrumenti ne prispevajo v celoti k izravnavi morebitnih izgub banke. Državno pomoč mora predhodno odobriti tudi Evropska komisija.

48. Ali so potrebe bank po kapitalu enake znesku dokapitalizacije? Če ne, v čem je razlika?

Da, potrebe bank po dodatnem kapitalu za zagotovitev minimalne kapitalske ustreznosti so enake potrebnemu znesku dokapitalizacije. Podrobneje je odločitev o znesku dokapitalizacije pojasnjena v odgovorih, ki sledijo.

49. Kaj je delala Banka Slovenija vsa ta leta, da so bili sedaj potrebni tuji strokovnjaki, da so ugotovili, da poslovanje bank ni bilo ustrezno?

Banka Slovenije je od leta 2005 dalje izvajala stresne teste kot sestavni del svojega rednega nadzorniškega procesa, namenjeni so predvsem za interno uporabo nadzornika. Rezultati stresnih testov se po obravnavi na Svetu Banke Slovenije predstavijo bankam, z namenom opozarjanja na občutljivost bank na posamezne vrste možnih šokov, in se neposredno uporabljajo kot eden od kazalcev profila tveganosti posamezne banke, posledično pa tudi za podlago za določitev višjih kapitalskih potreb banke. Zadnje stresne teste je Banka Slovenije izvedla v letu 2012, v skladu z makroekonomskim scenarijem, temelječem na ocenah gibanj makroekonomskih agregatov za leti 2013 in 2014.

V skladu s pravili Evropske komisije o državnih pomočeh se kapitalski primanjkljaj ugotovi s pregledom kakovosti sredstev in stresnimi testi. Tudi v drugih državah, kjer so se že izvedli ukrepi državnih pomoči, so te teste izvedle zunanje in neodvisne osebe. Pregledi kakovosti sredstev in stresni testi se bodo izvajali tudi v bankah drugih držav članic Evropske unije, npr. z namenom vzpostavitve bančne unije. Da bodo rezultati primerljivi, določa metodologijo teh pregledov Evropska centralna banka.

50. Zakaj Banka Slovenije ni sama začela s skrbnimi pregledi posameznih bank (ko se je izkazalo, da se bo finančna kriza zaradi podhranjenosti bank in zadolženosti privatnega sektorja nadaljevala)?

Banka Slovenije je od leta 2005 dalje redno izvajala stresne teste kot sestavni del svojega rednega nadzorniškega procesa. Neodvisni pregled kakovosti sredstev bank in izvedba stresnih testov pa so posledica priporočila Evropskega Sveta iz junija 2013 (Recommendation for a Council Recommendation on Slovenia's 2013 National Reform Program and delivering a Council opinion on Slovenia's Stability Program for 2012 – 2016), ki je za nadaljevanje postopka sanacije slovenskega bančnega sistema priporočil neodvisni pregled kakovosti sredstev ter izvedbo stresnih testov. Banka Slovenije je zato v sodelovanju z ministrstvom za finance v avgustu 2013 pristopila k izvedbi neodvisnega pregleda, ki predstavlja pomemben element v procesu krepitev in prestrukturiranja slovenskega bančnega sektorja.

51. Način dokapitalizacije bank

Pravila o državni pomoči za podpirne ukrepe v korist bank v okviru finančne krize so sprejeta na podlagi 107. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije, ki izjemoma dovoljuje pomoč za odpravljanje resne motnje v gospodarstvu države članice Evropske Unije. Evropska komisija lahko odobri ukrepe dokapitalizacije oziroma ukrepe za oslabiljena sredstva, ko država članica dokaže, da so se pred tem uporabili vsi ukrepi za omejitev pomoči na najmanjši potrebni znesek.

S sprejetjem novele Zakona o bančništvu (ZBan-1L) je omogočeno, da imetniki hibridnih oziroma podrejenih instrumentov s prisilnimi odpisi oziroma pretvorbami instrumentov prispevajo k reševanju bank. ZBan-1L uvaja mehanizem za zagotavljanje kapitala banke z uporabo zasebnih sredstev, in sicer sredstev delničarjev banke ter določenih kategorij upnikov banke, s čimer se zmanjšajo zahteve glede uporabe javnih sredstev za sanacijo bank v težavah. Pred kakršnimikoli državnimi dokapitalizacijami se bodo kvalificirane obveznosti banke bodisi odpisale bodisi pretvorile v najkakovostnejši kapital, t. j. v navadne delnice banke. Odločitev je odvisna od rezultatov pregleda kakovosti sredstev bank. Preostanek kapitalskega primanjkljaja bo pokrila država z denarnimi vplačili (vključujoč konverzijo depozitov) oziroma plačili z obveznicami.

V spodnji tabeli so navedeni zneski dokapitalizacije in odpisov za banke, za katere je že znano, da bodo v skladu z ZUKSB deležne državne pomoči.

Banka	Skupna dokapitalizacija	Dokapitalizacija v denarju	Dokapitalizacija z obveznicami	Prispevek imetnikov kvalificiranih instrumentov	Količnik kapitalске ustreznosti po dokapitalizaciji
NLB	1.551	1.140	411	257	15,0 %
NKBM	870	619	251	64	16,8 %
Abanka	591	348	243	120	20,5 %

Osnova za določitev zneskov dokapitalizacije so rezultati stresnih testov na podlagi neugodnega scenarija (oziroma scenarija izrazito povečanih makroekonomskih neravnovesij) za triletno projekcijsko obdobje (2013 – 2015). Dokapitalizacije se bodo izvedle v znesku, ki bo v primeru uresničitve neugodnega scenarija zagotovil količnik CT1¹ konec leta 2015 na ravni 6 %. Zaradi takšnega pristopa bodo količniki CT1 ob dokapitalizaciji, pričakujemo pa, da tudi pozneje, v skladu z načrtom reorganizacije banke bistveno nad ravnijo 6 %, kar dodatno kaže na robustnost sprejetih ukrepov.

III. DOLGOROČNI UKREPI ZA PREPREČEVANJE PONOVIŠEVANJA STANJA

52. Kako bosta Banka Slovenije in ministrstvo za finance zagotovila, da se stanje ne bi ponovilo?

Poleg kratkoročnih ukrepov, ki so namenjeni povrnitvi stabilnosti bank, je predvidena tudi vrsta drugih ukrepov, ki bodo na dolgi rok zagotovili varnost in trdnost finančnega sistema.

Ključni dolgoročni ukrepi, ki so že sprejeti, vključujejo predvsem:

- razširitev pooblastil Banke Slovenije za ukrepanje, zlasti v primeru kršitev in tveganih praks pri vodenju bank;

¹ CT1 (Core Tier 1 Capital) je najkakovostnejši kapital banke.

- okrepitev nadzornih ukrepov, vključno s pooblastilom za uveljavitev sodelovanja lastnikov in upnikov bank pri razdelitvi bremen reševanja banke;
- natančnejša določitev in okrepitev vsakodnevnih nadzornih pooblastil Banke Slovenije;
- zamenjava dolga z lastniškim deležem za lažje korporacijsko prestrukturiranje.

Načrtovani so naslednji dolgoročni ukrepi:

- ustanovitev odbora za finančno stabilnost, ki bo pristojen za oblikovanje makrobonitetne politike v Republiki Sloveniji, ki bo prispevala k zaščiti stabilnosti celotnega finančnega sistema, kar vključuje povečanje odpornosti finančnega sistema ter preprečevanje oziroma zmanjševanje kopičenja sistemskih tveganj. Na ta način bo zagotovljen trajnostni prispevek finančnega sektorja h gospodarski rasti;
- uporaba novega nadzornega modela, ki temelji na ločitvi bonitetnega nadzora in nadzora nad ravnanjem udeležencev na trgu. Bonitetni nadzor sledi nadzoru vseh tveganj, nadzor nad ravnanjem udeležencev na trgu pa je namenjen zaščiti uporabnikov finančnih storitev z uporabo dobrih praks;
- postopni umik države iz neposrednega lastništva bank s privatizacijo državnih bank ter uvedba učinkovitejšega upravljanja;
- uvedba izvensodnih ukrepov za obnovo srednjih in velikih družb, ki so tik pred uvedbo stečaja;
- spodbujanje kreditiranja gospodinjstev.

53. Predvidevate sprejem/noveliranje zakonodaje?

Družbenim dogajanjem se vedno prilagaja tudi zakonodaja. Za zagotavljanje dolgoročne stabilnosti finančnega sistema je bilo v zadnjem obdobju že sprejetih nekaj predpisov oziroma njihovih sprememb in dopolnitev, ki bodo na dolgi roki uvedli dodatna zagotovila za stabilnost finančnega sistema, določeni normativni akti pa so še v postopku sprejemanja oziroma načrtovanja.

Za okrepitev pravne ureditve organov vodenja in nadzora bank je bil jeseni 2013 sprejet in dopolnjen Sklep o skrbnosti članov uprave in članov nadzornega sveta bank in hranilnic², ki povzema Smernice³ EBA o ocenjevanju primernosti članov organov vodenja ali nadzora in nosilcev ključnih funkcij, istočasno je bil izdan tudi Sklep o dokumentaciji za dokazovanje izpolnjevanja pogojev za opravljanje funkcije člana uprave banke in hranilnice⁴.

Prav tako je bila letos sprejeta novela Zakona o finančnih konglomeratih⁵, s katero se je delno implementirala Direktiva 2011/89/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o spremembah direktiv 98/78/ES, 2002/87/ES, 2006/48/ES in 2009/138/ES glede dopolnilnega nadzora finančnih subjektov v finančnem konglomeratu.

V parlamentarnem postopku je tudi Zakon o makrobonitetnem nadzoru, ki ureja status, naloge, pristojnosti in delovanje odbora za finančno stabilnost, način izvajanja makrobonitetnega nadzora v Sloveniji ter določa naloge in delovanje pristojnih institucij in organov na področju bonitetnega nadzora.

Do jeseni 2014 je s predvidenim sprejetjem novega zakona, ki ureja bančništvo, načrtovan tudi prenos zadnje direktive o nadzornem okviru za finančne storitve⁶.

² Uradni list RS št. 62/11 in 74/13.

³ EBA/GL/2012/06 z dne 22. 11. 2012.

⁴ Uradni list RS, št. 74/13.

⁵ Uradni list RS, št. 56/13 (ZFK-B).

⁶ Direktiva 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij.

Poleg navedenega sta na ravni Evropske unije v postopku sprejemanja še dve direktivi, ki bosta po sprejetju v skladu s sprejetima časovnicama preneseni v slovenski pravni red, in sicer sta to predlog direktive o vzpostavitvi okvira za sanacijo ter reševanje kreditnih institucij in investicijskih podjetij ter predlog direktive o jamstvenih shemah za depozite.

Dolgoročno je predvidena tudi reforma nadzornega modela, ki naj bi uvedla ločen bonitetni nadzor in nadzor nad ravnanjem udeležencev na trgu. Uveljavljena bo predvidoma v letu 2016 z noveliranjem zakonov, ki urejajo zavarovalništvo, bančništvo in trg finančnih instrumentov.

54. Kakšno vlogo imata Zakon o slovenskem državnem holdingu in upravljanje bank v državni lasti v procesu sanacije bančnega sistema?

V letu 2012 je bil sprejet Zakon o Slovenskem državnem holdingu (ZSDH), katerega osnova je prenos naložb Republike Slovenije na Slovenski državni holding (SDH). Do vzpostavitve SDH, ki se izvede s preoblikovanjem Slovenske odškodninske družbe (SOD), z večjim delom državnih naložb še vedno upravlja SOD.

Namen takšne strukture upravljanja je ločiti funkcijo države kot lastnice kapitalskih naložb od ostalih funkcij države in tako preprečiti nasprotja interesov, izkrivljanje konkurence in neenakopravno obravnavo gospodarskih družb. Zelo pomembno je tudi koncentrirano upravljanje naložb, in sicer s ciljem doseganja stabilnega lastništva, optimizacije stroškov upravljanja ter dolgoročnega maksimiranja donosnosti in vrednosti teh naložb za doseganje gospodarskih in razvojnih ciljev ter ciljev javnega interesa.

Za doseganje učinkovitega upravljanja naložb, predlagana ureditev zasleduje cilj jasne razdelitve pristojnosti in odgovornosti ter omejitev korupcijskih tveganj. Vzdržno povečevanje vrednosti naložb, zagotavljanje čim višjih donosov za lastnike in zagotavljanje morebitnih drugih ciljev se bo zagotovilo s Strategijo upravljanja naložb ter sledenjem slovenskim in mednarodnim smernicam dobre prakse upravljanja naložb v državni lasti in korporativnega upravljanja na splošno.

Med državne naložbe, s katerimi upravlja SOD, spadajo tudi deleži v bankah, ki se bodo z izvedbo ukrepov za krepitev stabilnosti še povečali.

55. Ali nameravate prodati banke v državni lasti?

Državni zbor je v letošnjem letu v skladu z določbo 38. člena ZSDH dal soglasje k prodaji naložb Republike Slovenije, Kapitalске družbe pokojninskega in invalidskega zavarovanja, Slovenske odškodninske družbe, Modre zavarovalnice, DSU, družbe za svetovanje in upravljanje in Posebne družbe za podjetniško svetovanje. Postopki prodaje so se oziroma se bodo začeli v 15 družbah, med njimi je tudi ena banka v državni lasti (NKBM).

Država se bo v naslednjih letih postopoma umaknila tudi iz lastništva ostalih bank, v skladu s predpisanimi postopki in pravili. Cilj prodaj je pridobiti strateškega investitorja, ki bo omočil dolgoročni obstoj in nemoteno poslovanje posameznih bank.

56. Kako bo DUTB upravljala s prenesenimi sredstvi oziroma slabimi terjatvami?

Eden od ukrepov za krepitev stabilnosti bank, ki ga določa ZUKSB, je tudi prenos sredstev na Družbo za upravljanje terjatev bank (DUTB). DUTB tako odplačno pridobi tista sredstva bank, ki se skladno s sklepom, ki ureja ocenjevanje izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, razvrščajo v skupino D ali E, oziroma tiste terjatve do upnika, za katerega je bilo pri skrbnem pregledu aktive ugotovljeno, da svojih obveznosti do banke ne poravnava v dogovorjenih rokih.

S prenosom omenjenih sredstev, ki za banke predstavljajo velika tveganja, bodo bančne bilance postale bolj pregledne. Slaba sredstva bodo zamenjale netvegane obveznice DUTB s poroštvom države, kar bo zmanjšalo kapitalske zahteve.

Dodatna prednost DUTB je tudi koncentrirano upravljanje s sredstvi, saj bo DUTB postal večinski posojilodajalec oziroma lastnik posameznih podjetij. Na ta način se bo olajšalo prestrukturiranje podjetij, ker se bo izognilo dolgotrajnim in neučinkovitim pogajanjem med različnimi bankami, ki vsaka zasleduje svoje interese. V okviru prestrukturiranja dolga bo DUTB ocenil sposobnost samostojnega poslovanja gospodarske družbe na podlagi podrobne analize poslovne strategije družbe. Prestrukturiranje bo moralo slediti pravilom Evropske komisije o državnih pomočeh.

DUTB mora upravljati sredstva po načelu dobrega gospodarstvenika in načelih mednarodnih standardov korporativnega upravljanja. Pri upravljanju in odprodaji sredstev mora DUTB slediti cilju maksimiranja vrednosti in izstopiti iz naložb takoj, ko je to mogoče pod sprejemljivimi komercialnimi pogoji. DUTB lahko sredstva proda, ko so izpolnjeni ugodni komercialni pogoji, pri čemer si prizadeva pridobiti nove lastnike, ki lahko s svojim strokovnim znanjem in izkušnjami prispevajo k razvoju slovenskega gospodarstva.

57. Kako se razporejajo terjatve bank? V katere skupine in kaj posamezna skupina pomeni?

Banka mora finančna sredstva (terjatve) v skladu s Sklepom o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic⁷ razvrstiti v skupine po tveganosti. Razvrščanje v skupine temelji na oceni sposobnosti dolžnika izpolnjevati obveznosti do banke ob dospelosti in kvaliteti zavarovanja. Finančna sredstva se razvrstijo v skupine od A do E na podlagi ocene in vrednotenja dolžnikove sposobnosti izpolnjevati obveznosti do banke ob dospelosti, ki se presoja na podlagi ocene finančnega položaja posameznega dolžnika, njegove zmožnosti zagotovitve zadostnega denarnega pritoka za redno izpolnjevanje obveznosti do banke v prihodnosti, vrste in obsega zavarovanja finančnega sredstva do posameznega dolžnika in izpolnjevanja dolžnikovih obveznosti do banke v preteklih obdobjih.

Natančnejši pogoji za razvrščanje finančnih sredstev banke so določeni v 13. členu navedenega sklepa. Za prenos na DUTB so primerne terjatve, ki jih banka razvrsti v skupini D ali E in terjatve do dolžnikov za katere je bilo v okviru skrbnega pregleda aktive ugotovljeno, da niso sposobni poravnati obveznosti v pogodbenih rokih. V skupino D se razvrstijo finančna sredstva do dolžnikov, ki plačujejo obveznosti z zamudo nad 90 dni do 180 dni, občasno tudi z zamudo od 181 do 360 dni, ki so nesolventni, za katere je bil pri pristojnem sodišču vložen predlog za začetek postopka prisilne poravnave ali stečaja, ali so v postopku prisilne poravnave ali stečaja.

V skupino E se razvrstijo finančna sredstva do dolžnikov, ki imajo enake značilnosti kot dolžniki, katerih finančna sredstva oziroma prevzete obveznosti so razvrščene v skupino D, vendar se zanje ocenjuje, da terjatve do njih sploh ne bodo poplačane, s sporno pravno podlago, ali ki plačujejo obveznosti z zamudo nad 360 dni.

IV. ODGOVORNOST

58. Ali je Banka Slovenije pri bankah, ki so bile deležne pregleda kakovosti sredstev ter stresnih testov, ugotovila kakršnekoli nepravilnosti oziroma nezakonita dejanja?

Da.

59. Če da, kako boste ukrepali?

⁷ Uradni list RS, št. 28/07, 102/08, 3/09, 29/12 in 12/13.

Banka Slovenije pri izvajanju dolžnosti naznanitve kaznivih dejanj organom pregona ravna v skladu z določbami Zakona o kazenskem postopku. Med drugim je tako dolžna naznaniti kazniva dejanja, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti, če je o njih obveščena, ali če kako drugače izve zanje.

Banka Slovenije v skladu z Zakonom o bančništvu sodeluje tudi z drugimi pristojnimi organi in institucijami, in sicer s Policijo, Nacionalnim preiskovalnim uradom, državnim tožilstvom, Komisijo za preprečevanje korupcije idr.

Banka Slovenije je tudi prekrškovni organ, ki odloča o prekrških in izreka globe po Zakonu o bančništvu in drugih zakonih iz področja njene pristojnosti (predvsem Zakonom o plačilnih storitvah in sistemih in Zakonom o potrošniških kreditih).

V skladu z 11. členom ZUKSB mora že DUTB na osnovi revizijskih ugotovitev kršitev v treh delovnih dneh predlagati pristojnemu sodišču začasno prepoved razpolaganja s premoženjem kršitelja. V dokaznem postopku mora lastnik v šestih mesecih po zasegu dokazati pridobljeno lastništvo. Nedokazana sredstva iz protipravno pridobljene premoženjske koristi postanejo vir za sanacijo slabih naložb v bankah. ZUKSB v 33. členu tudi določa, da so člani upravnega odbora DUTB dolžni vsak sum kaznivega ravnanja članov organov vodenja in članov organov nadzora bank ter organov nadziranja bank, s katerim se seznanijo v zvezi z opravljanjem svoje zaposlitve, predvsem ob pregledovanju kreditnih map, takoj na ustrezen način naznaniti pristojnim organom.

Poleg navedenega tudi zadnja novela Zakona o bančništvu (ZBan-1L) vsebuje določene ukrepe za zagotavljanje odgovornosti, ki bodo organom pregona omogočili še učinkovitejše izvajanje njihovih pristojnosti, ki se nanašajo na pregon kaznivih dejanj, storjenih na področju bančnega poslovanja. Zakon s to spremembo tako jasno določa izjemo od dolžnosti varovanja zaupnih podatkov, če banka posreduje podatke pristojnim organom zaradi razlogov za sum kaznivega dejanja. Podobno kot ZUKSB tudi ZBan-1L podaljšuje splošne zastaralne roke glede kazenske in odškodninske odgovornosti, povezane z opravljanjem funkcije člana organa vodenja ali nadzora banke, na njihov štirikratnik, in določa, da mora izredna uprava nemudoma obvestiti Banko Slovenije, Komisijo za preprečevanje korupcije ter organe odkrivanja in pregona o vseh ugotovljenih sumih koruptivnih in kaznivih dejanj, ki jih je v okviru svojega dela zaznala ali je bila o njih obveščena.

Banka Slovenije je tudi z odločbama o izredni upravi v Factor banki in Probanki izrecno zadolžila obe izredni upravi, da morata zagotoviti, da bo vsak sum kaznivega ravnanja, zlasti bivših članov uprave in nadzornega sveta banke, s katerim se seznanijo v zvezi z opravljanjem funkcije izredne uprave, na ustrezen način naznanjeno pristojnim organom.

60. Kaj pa v ostalih bankah?

V primeru ugotovljenih nepravilnosti oziroma nezakonnosti v katerekoli banki Banka Slovenije ravna v skladu s svojimi zakonskimi pristojnostmi, ki so podrobneje obrazložene v odgovoru 60.

61. Katere nadzorne ukrepe bo uvedla Banka Slovenije po objavi rezultatov AQR in ST?

Banka Slovenije bo bankam z odločbo naložila pokritje kapitalskih potreb, ki izhajajo iz ugotovitev stresnega testa.

62. Ali je Banka Slovenije že ukrepala? Ali je podala kakšne ovadbe? Koliko?

V primerih, ko je Banka Slovenije pri izvajanju bonitetnega nadzora ugotovila sum kaznivega dejanja, je podala ovadbo ustreznim organom pregona, kar je razvidno iz priložene tabele o statistiki posredovanih ovadb organom pregona v zadnjih petih letih:

Tabela: Ovadbe podane s strani Banke Slovenije po letih

Leto	Državni organ	Število ovadb
2013 ⁸	NPU/ M za notranje zadeve	4
	Okrožno državno tožilstvo	1
2012	Policijska uprava LJ	1
	Nacionalni preiskovalni urad	3
2011	Okrožno državno tožilstvo v LJ	2
	Okrožno državno tožilstvo v MB	1
2010	Policijska uprava Ljubljana	1
2009	Vrhovno državno tožilstvo RS	1
SKUPAJ		14

Poleg teh ovadb, posredovanih organom pregona neposredno s strani Banke Slovenije, je Banka Slovenije v pregledih ugotovila slabe prakse pri upravljanju in sprejemanju odločitev, kjer bi bilo možno, da so bila storjena tudi kazniva dejanja. Banka Slovenije je v nadzoru petim bankam naložila ukrep, da izvedejo posebno preiskavo s ciljem ugotavljanja škode in kaznivih dejanj pri poslovanju banke ter kazenske odgovornost posameznikov ter na podlagi tega ustrezno ukrepajo.

Na osnovi izvedene ankete v desetih bankah, ki so sodelovale pri stresnih testih, o njihovih aktivnostih na področju razkrivanja kaznivih dejanj in njihove prijave ustreznim organom pregona v obdobju 2006 do 2013, izhaja, da se banke vedno bolj zavedajo tudi svoje odgovornosti in uporabljajo zakonodajne možnosti za pregon kaznivih dejanj. Iz pridobljenih informacij izhaja, da se število vseh prijav povečuje zadnjih nekaj let (od 2010 dalje). Več bank tudi navaja, da so zlasti v zadnjem letu bistveno povečale svoje aktivnosti na tem področju in da pripravljajo nadaljnje prijave primerov, kjer obstaja sum kaznivega dejanja, oziroma že vložijo kazensko ovadbo. Poleg vlog organom pregona, banke vlagajo tudi vedno več odškodninskih tožb, tako proti pravnim kot fizičnim osebam. Vprašanih devet bank je prijavilo skupaj 371 zadev, od tega je največ obvestil o razlogih za sum kaznivega dejanja – 188 primerov, 157 je bilo kazenskih ovadb, v zadnjih dveh letih pa je bistveno poraslo tudi število odškodninskih tožb – do sedaj so jih banke vložile 26 v skupnem znesku za 101 milijon EUR. V zadnjih dveh letih so banke začele vlagati tudi kazenske ovadbe ali prijave suma kaznivega dejanja nasproti odgovornim osebam banke, v letu 2012 in 2013 je bilo kar 13 tovrstnih prijav, pred tem le štiri.

63. Boste razkrili ugotovljene nepravilnosti, nezakolitosti v NLB, NKBM, Abanki?

Stresni testi in skrbni pregledi niso ugotavljali kršitev predpisov v bankah v zvezi s posameznimi posli, zato na tej podlagi ne bo mogoče neposredno sklepati o nepravilnostih oziroma odgovornosti posameznih oseb. Banka Slovenije bo v okviru rednih postopkov nadzora v bankah v primeru ugotovljenih kršitev, pri katerih bodo po njeni oceni podani tudi znaki kaznivega dejanja, vložila ustrezne ovadbe oziroma o teh ugotovitvah obvestila pristojne organe, tako kot je v takšnih primerih ravnala že do sedaj.

64. Ali boste zahtevali, da se pred dokapitalizacijo razčistijo in pojasnijo sumljive transakcije/posli/kredit?

Preiskava morebitnih sumljivih poslov lahko v posameznih bankah izvajajo le za to pristojni organi, pri čemer bo Banka Slovenije kot v dosedanjih postopkih, še naprej aktivno sodelovala z organi pregona, da se odkrijejo vsi elementi posla in odgovorne osebe.

⁸ Podatki do 30.9.2013